

# Skogsägarens handbok

180 TIPS TILL DIG SOM ÄGER SKOG  
5 KAPITEL / 56 SIDOR





---

LOGOLICENSNUMMER

> FSC-C017993 & PEFC/05-22-58

Tryck: Gävle Offset 2024.

# Varför en handbok för skogsägare?

**ATT SKRIVA EN** komplett handbok för dig som äger skog är ungefär lika omöjligt som att ställa sig under en tall och räkna alla dess barr. Ändå har vi gjort ett försök. Här hittar du våra bästa tips på vad du som skogsägare kan och bör tänka på för att din skogsfastighet ska utvecklas dit du vill.

För det är något vi på Skogssällskapet tycker är viktigt – att det är dina mål som avgör hur din skog sköts och att du får möjlighet att upptäcka all potential som faktiskt finns där.

**I SVERIGE HAR** vi över 300 000 privata skogsägare. Alla har sina egna mål och drömmar med skogen. Om dessa mål och drömmar tas tillvara är vi övertygade om att det också leder till ett mer varierat landskap där skogens många värden tas tillvara. Det är något som både vi och naturen tjänar på.



# Innehåll

## **Att äga skog 7**

5 tips till dig som funderar på skogsförvaltning	8
5 tips om att investera i skog	9
5 tips om skoglig beskattning	10
5 tips om skogsavdrag	11
5 tips inför generationsskiftet	12
5 tips till dig som samäger	14
5 tips om lagar och regler	15

## **Skogsbruk 17**

5 tips om din skogsbruksplan	18
5 tips om skogsplantering	19
5 tips om plantvård	20
5 tips om naturlig föryngring	22
5 tips om röjning	23
5 tips om gallring	25
5 tips om hyggesfria skötselmetoder	26
5 tips om viltanpassning	28
5 tips om att sköta skogen för specialvirke	29
5 tips om skogsskador – och hur du undviker dem	30
5 tips om att underhålla dina skogsbilvägar	31
5 tips om att bygga skogsbilväg	32
5 tips om avverkning och virkesförsäljning	33
5 tips om certifiering	35

## **Andra intäktsmöjligheter från skogsfastigheten 36**

5 tips om att se möjligheterna	37
5 tips om lönsam upplåtelsehantering	38
5 tips om att producera förnybar energi på din fastighet	39
5 tips om tomtavstyckning	40

## **Naturvård och biologisk mångfald 41**

5 tips om effektiv naturhänsyn	42
5 tips om naturvårdande skötsel	43
5 tips om att anlägga en faunadepå	44
5 tips om funktionella kantzoner	45
5 tips om våtmarker	46
5 tips om skydd av skog	48

## **Skogens upplevelsevärden 49**

5 tips för att gynna bärriset	50
5 tips för en bättre svampskog	51
5 tips för en vackrare skog	52
5 tips för att gynna friluftslivet i skogen	53
5 tips för bra samverkan i skogen	54



## Varför Skogssällskapet?

Det finns en mängd olika aktörer du kan anlita för att få hjälp med din skog. Men här är tre skäl att välja just oss, och som särskiljer Skogssällskapet från många andra:

- 1. VI ÄR FRISTÅENDE FRÅN INDUSTRI.** Vi äger inga industrier utan jobbar för en virkesmarknad där råvaran konkurrensutsätts, vilket innebär att vi säljer till både små och stora virkesaktörer runt hela Östersjön (och längre bort än så).
- 2. VI GER PENGARNA TILL FORSKNING.** Skogssällskapet ägs av en allmännyttig stiftelse. Vi har alltså inga aktieägare, utan avkastningen delas varje år ut till forskning om skog och naturvård.
- 3. VI KAN HJÄLPA TILL MED ALLT.** Eller inte riktigt allt kanske, men åtminstone allt som rör skogen och skogsägandet! Bokföring, deklaration, juridik, upplåtelse och arrenden, intrångsfrågor, våtmarksanläggning, bidragsansökningar och allt möjligt annat. Förutom själva skötseln av skogen och förmedlingen av virket alltså.



---

### FAKTA

Skogssällskapet grundades 1912 och ägs av en stiftelse som verkar för god skogshushållning och naturvård. Vi erbjuder skogsförvaltning till skogsägare i Sverige, Finland och Lettland som ett sätt att omsätta stiftelsens ändamål i praktiken. Vi äger också egen skog i alla länder vi är verksamma i. Avkastningen delar vi varje år ut till forskning, cirka 20 miljoner kronor per år.

---

DEL ETT

# Att äga skog

Att äga skog 7

# 1

---



## 5 tips till dig som funderar på skogsförvaltning

Funderar du på att ta hjälp av en skogsförvaltare, men är osäker på om du behöver det eller inte? Här är några frågor om dig och din skog som kan vara till hjälp innan du går vidare.

---

- 1. VILKA MÅL HAR DU?** Börja med att fundera över vad det är du vill uppnå med att äga skog. Att formulera dina mål för skogen är viktigt eftersom alla beslut du sedan tar påverkar om du når dit du vill eller inte.
- 2. VILL DU HA HJÄLP MED ALLT ELLER VISSA DELAR?** Vill du själv sköta vissa saker, eller vill du ha en skogsförvaltare som tar hand om hela paketet? När det gäller skogen handlar det om allt ifrån avverkning, röjning och plantering till bokföring, deklaration och upplåtelsehantering. Du kanske också vill utveckla fastigheten genom våtmarksanläggning, tomtavstyckning eller sol- och vindkraft.
- 3. VILL DU CERTIFIERA SKOGEN?** De allra flesta aktörer erbjuder certifiering av skogen enligt någon, eller båda, av de två stora certifieringsystemen FSC® och PEFC. Skillnaden mellan dem är relativt liten men det kan vara bra att fundera på vad du som skogsägare vill och – framför allt – att ta ett aktivt beslut att vara certifierad.
- 4. VAR I LANDET FINNS SKOGEN?** Vissa av aktörerna på marknaden är regionala medan några är rikstäckande. För- och nackdelar finns med båda delar, men huvudsaken är att din samarbetspart är aktiv och har ett bra kontaktnät i området där just din skog ligger.
- 5. SIST MEN INTE MINST – VAD VILL DU HA FÖR SAMARBETSPART?** Det finns som sagt en hel uppsjö aktörer – från aktiebolag till stiftelser och föreningar – som erbjuder skogsförvaltning/skoglig rådgivning idag. Valet kan därför också komma att handla om din magkänsla, och vad du tycker är viktigt. Vill du fokusera på virkesproduktion, ställa om till hyggesfritt, skapa en vackrare skog eller öka naturvärdena? Se till att samarbetspartnern du väljer kan leva upp till dina krav.



## 5 tips om att investera i skog

Går du i tankar på att investera i skog – kanske göra ett tillköp, eller köpa din första fastighet – men tycker det verkar svårt? Lugn! Vi guidar dig genom de olika stegen och tipsar om vad du ska tänka på både innan och efter att du gjort din investering:

---

1. **SÄTT DIG IN I MARKNA DEN.** Börja med att skapa dig en bild av vad det är som säljs. Välj ut några fastigheter och läs noga prospekt och skogsbruksplan.
2. **BESTÄM DIG FÖR VAR I LANDET DU VILL KÖPA.** Olika delar av landet innebär olika förutsättningar, men också risker. Fastigheterna är billigare i norra delen av landet, men skogen växer i gengäld långsammare.
3. **GE DIG UT PÅ FÄLTET.** När du hittat en fastighet som verkar tillräckligt intressant är det dags att gå ut i skogen. Ta med en skogskunnig person som guide så att du får hjälp att se hur skicket på fastigheten verkligen är. Underskatta inte magkänslan – känns det som en skog du vill äga?
4. **INVOLVERA BANKEN TIDIGT.** En skogskunnig bankkontakt kan ge dig bra koll på hur din ekonomi påverkas och med en Skogsprognos, som till exempel Skogssällskapet kan ta fram, får du en kassaflödesanalys för fastigheten, vilket är ett ovärderligt underlag i förhandlingen med banken.
5. **LÄR KÄNNA DIN SKOGSFÄSTIGHET.** När fastigheten är din kan du antingen luta dig tillbaka och låta andra ta hand om förvaltningen, eller själv vara aktiv i skogens skötsel – eller något mitt emellan. Du behöver inte heller bestämma dig direkt. Skogen växer långsamt, så du har tid på dig att läsa på, ta in rådgivning och sätta dig in i skogsbruket.



## 5 tips om skoglig beskattning

Som skogsägare blir du enskild näringsidkare, vilket innebär att din privatekonomi och skogens ekonomi blir tätt sammankopplade. Det finns därför en rad saker att hålla koll på vad gäller skoglig beskattning, särskilt som reglerna då och då ändras. Men här är fem grundläggande tips:

---

1. **TÄNK IGENOM VARFÖR DU ÄGER SKOG** – det är nämligen grunden i skatteplaneringen. Att äga skog som en kapitalplacering jämfört med om du vill ha en löpande inkomst från skogen ger helt olika planeringsgrunder.
2. **VINSTBEGREPPET ÄR CENTRALT I SKATTEPLANERINGEN**. Det är netto-vinsten för tidsperioden som ska beskattas, vilket inte är samma sak som eventuella uttag du gör eller vilka intäkter du fått in.
3. **SKOGSKONTO ÄR ETT ANVÄNDBART VERKTYG**. Om du får en större intäkt från din skogsfastighet kan du ”parkera” oskattade pengar på ett skogskonto för att kunna kvitta mot framtida förluster.
4. **ANVÄND DIG AV RÄNTEFÖRDELNING SOM VERKTYG**. Det är ofta förmånligare att skatta för kapital än för inkomst av enskild näringsverksamhet.
5. **GLÖM INTE ATT LIKVIDITETSPLANERA**. In- och utbetalningar som sker under året påverkar din likviditet, så inför varje år är det bra att göra en likviditetsplanering utifrån de åtgärder som är inplanerade.

## 5 tips om skogsavdrag

Som skogsägare har du möjlighet att göra skogsavdrag – men vad betyder det egentligen och hur fungerar det? Här är fem tips om skogsavdrag:

- 1. SKOGSAVDRAGET GÖRS INOM RAMEN FÖR VAD SOM KALLAS FÖR ETT SKOGSAVDRAGSUTRYMME.** Det uppstår i samband med köpet och blir 50 % av köpeskillingen beräknat på hur stor andel av skogsfastigheten som är produktiv skogsmark.
- 2. OM DU ÄRVER SKOGEN KANSKE DU SAKNAR SKOGSAVDRAGSUTRYMME.** Du ärver nämligen också skogsavdraget, så om det utrymmet redan är förbrukat får du inget nytt.
- 3. SKOGSAVDRAGET GÖRS SOM EN DEL AV DEKLARATIONEN.** Under ett enskilt år kan du göra avdrag för 50 % av likviderna för avverkningsrätter och 30 % av likviderna för leveransvirke.
- 4. SKOGSAVDRAGET ÄR EGENTLIGEN EN SKATTEKREDIT.** Det betyder att om du någon gång bestämmer dig för att sälja skogsfastigheten kommer du att få skatta för det du tidigare drog av.
- 5. SKOGSAVDRAGET PÅVERKAR KAPITALUNDERLAGET** för räntefördelning. När du gör ett skogsavdrag minskar fastighetens skattemässiga värde, vilket gör att räntefördelningen räknas på ett lägre belopp.





## 5 tips inför generationsskiftet

Ett ägarskifte är ofta förenat med mycket känslor, funderingar och förhoppningar – speciellt då det kan påverka hela familjen. Här får du fem råd inför ett kommande generationsskifte:

---

- 1. Börja i god tid.** Många väntar för länge med att börja planera generationsskiftet, men du behöver starta i så god tid att du hinner göra en förändring i skogen om det behövs.
- 2. Fundera i lugn och ro på vad det är du själv vill** – oavsett om du är överlåtare eller mottagare. Ett generationsskifte berör familj, pengar och kärlek – tre aspekter som kan väcka många och starka känslor, därför är det bra om man har vägt olika alternativ mot varandra och känner sig helt säker på hur man vill gå till väga.
- 3. Sätt er in i vad de olika alternativen innebär.** En fastighet kan förenklat överlåtas som gåva eller köp. Det har olika skattemässiga och juridiska för- och nackdelar. Se till att skaffa er koll på vad de olika alternativen innebär för er.
- 4. Ha högt i tak under samtal och diskussioner.** Att prata med varandra och våga vara öppna är viktigt. Att ha en oberoende rådgivare som fungerar som ett neutralt bollplank kan vara klokt, för att minska konflikter och underlätta processen.
- 5. Trygga den ekonomiska situationen** efter överlåtelsen. När överlåtelsen ska ske är det viktigt att den görs på ett sätt som tryggar ekonomin för överlåtaren. Det finns med andra ord en hel del att hålla koll på vid ett generationsskifte och läge att ta in en expert till hjälp.





## 5 tips till dig som samäger

Att samäga skog kan vara roligt och lustfyllt, men det kan också vara knepigt. Här är fem tips för ett enklare och mer givande samägande:

---

- 1. TA FRAM EN GEMENSAM STRATEGI.** Börja med att sätta er ner tillsammans och diskutera vad ni vill med skogsfastigheten. Är ni överens eller drar ni åt olika håll? Kan ni kompromissa genom att låta olika delar av fastigheten ha olika inriktning? Sätt allt på pränt i en gemensam strategi som alla kan enas om.
- 2. OMSÄTT STRATEGIN I ÅRSPLANER.** Varje år behöver strategin brytas ner i en mer konkret budget och årsplan. Med strategin som bas går det hela tiden att stämma av att åtgärderna leder åt rätt håll.
- 3. SAMLAS TILL EN GEMENSAM AKTIVITET VARJE ÅR.** Ett socialt årsmöte, där till exempel en yngre generation får prova att röja eller plantera, skapar sammanhållning och blir ett fint sätt att vårda relationen till varandra och till skogsfastigheten.
- 4. UTSE EN STÄLLFÖRETRÄDARE SOM KAN TA SNABBA BESLUT.** I vissa fall krävs det snabba beslut om skötseln av skogsfastigheten, eller om en storm eller annan skadegörare är framme. Därför är det viktigt att ha en ställföreträdare som kan ta snabba beslut när så behövs.
- 5. ÖVERVÄG ATT ANLITA EN OBEROENDE RÅDGIVARE SOM BOLLPLANK.** Om viljor och mål drar åt väldigt olika håll kan det i värsta fall leda till konflikter. Därför väljer många samägare att ha ett neutralt bollplank i form av en skogsförvaltare, som hjälper familjen att hitta en gemensam väg framåt i ägandeskapet och i synen på hur skogen ska skötas.

## 5 tips om lagar och regler

Som skogsägare behöver du förhålla dig till ett flertal myndigheter: Skogsstyrelsen, Naturvårdsverket, länsstyrelsen i ditt län och Jordbruksverket är några exempel. Här har vi listat fem lagar som du behöver ha koll på:

1. **SKOGSVÅRDSLAGEN** uttrycker vilka krav samhället har på den som är skogsägare. I lagen anges att skogen är en förnybar resurs som ska skötas så att den uthålligt ger en god avkastning. Samtidigt ska skogsägaren ta hänsyn till naturen, kulturmiljön, rennäringsen och andra intressen.
2. **MILJÖBALKEN** innehåller regler om bland annat skydd av områden, miljöfarlig verksamhet, vattenverksamhet, genteknik, kemiska produkter och avfall. Skogsägare berörs till exempel vid skydd av skog med höga naturvärden, dikning och användning av växtskyddsmedel. Brytning av till exempel torv-, grus- och bergtäkt regleras av miljöbalken medan brytning av mineral omfattas av minerallagen.
3. **JORDABALKEN** anger bland annat att fast egendom är jord och att denna är indelad i fastigheter. I balken regleras rättsförhållanden mellan grannar och att var och en vid nyttjande av sin eller annans fasta egendom ska ta skälig hänsyn till omgivningen. I jordabalken finns även bestämmelser om bland annat köp, byte, gåva, nyttjanderätt, arrenden, hyra, servitut, panträtt, lagfart och inteckningar i fastighet.
4. **RENNÄRINGSLAGSTIFTNINGEN** reglerar samernas rätt till renbete, jakt och fiske. Det är rättigheter som gäller parallellt med äganderätten inom renskötselområdet. Skogsbrukets hänsyn till rennäringsen regleras i Skogsvårdslagen. Rätten till renbete tillkommer varje sameby kollektivt och med rätten följer också särskild rätt till jakt och fiske.
5. **ALLEMANSRÄTTEN** är ingen lag, men en grundlagsskyddad rätt för var och en att vistas i naturen och att i skog och mark plocka vilda blommor, bär och svamp. Allemansrätten omges av lagar som sätter gränser för vad som är tillåtet. I princip får markägaren inte åsamkas skada.



---

FAKTA:

## Några fler lagar som berör dig som skogsägare

- > **LAG MED SÄRSKILDA BESTÄMMELSER** om vattenverksamhet reglerar vem som har rådighet över vattnet i vissa situationer och därmed har rätt att dikesrensa eller lägga upp rensningsmassor.
- > **LAG OM FÖRVALTNING** av vissa jordbruksfastigheter kan sägas komplettera samäganderättslagen för samägda fastigheter som är taxerade som lantbruksenhet och som har minst tre delägare.
- > **SAMÄGANDERÄTTSLAGEN** är en lag som reglerar hur saker och ting (till exempel lös eller fast egendom) som ägs av flera hanteras.
- > **TERRÄNGKÖRNINGSLAGEN** innebär att körning i terräng med motor-drivet fordon för annat ändamål än jordbruk eller skogsbruk är förbjuden i hela landet på barmark.





---

DEL TVÅ

# Skogsbruk

# 2

---

Skogsbruk 17



## 5 tips om din skogsbruksplan

En skogsbruksplan är ett register med en karta över skogen på din fastighet, och innehåller även förslag på när olika åtgärder bör genomföras.

Här är fem korta tips om din skogsbruksplan:

---

- 1. SE TILL ATT DEN ÄR KORREKT OCH UPPDATERAD.** Det allra viktigaste är såklart att skogsbruksplanen är professionellt utförd så att registret över trädslag, åldersfördelning och virkesförråd verkligen stämmer. Är det länge sedan du uppdaterade din skogsbruksplan finns det en uppsjö duktiga skogsbruksplanläggare på marknaden.
- 2. LÄGG ENERGI PÅ ATT FÖRSTÅ SAMMANSTÄLLNINGEN.** Här finns all övergripande information som areal, virkesförråd, tillväxt och vilka skogar som är möjliga att avverka under den kommande tioårsperioden.
- 3. HÅLL KOLL PÅ ÅLDERSKLASSFÖRDELNINGEN PÅ FASTIGHETEN.** Om du strävar efter att ha ett jämnt kassaflöde från din fastighet är det viktigt att ha en bra åldersfördelning, så att du inte hamnar i ett läge där skogen bara kostar i skogsvård, och inte ger några intäkter.
- 4. SKILJ PÅ ÅTGÄRDSFÖRSLAGEN OCH VAD DU SJÄLV VILL!** Om det står rekommendationer om röjning och plantering är dessa antagligen värda att följa, men allt som rör gallring och avverkning bör du fundera ett varv extra kring eftersom det inte alls är säkert att det går i linje med dina behov eller mål med fastigheten.
- 5. KOM IHÅG ATT SKOGSBRUKSPLANEN INTE GER HELA BILDEN.** Det finns många värden på fastigheten som inte täcks in av skogsbruksplanen. Upplåtelser och arrendeintäkter, våtmarksprojekt, vägbyggen och annat. För att få en bra helhetsbild av hela kassaflödet från fastigheten behöver du ha en budget och aktivitetsplan för ditt innehav.

## 5 tips om skogsplantering

Att sätta rätt planta på rätt plats underlättar förnyringen – men hur, var och när ska man göra det? Här får du fem tips för en bättre plantering.

---

- 1. VALET AV TIDPUNKT ÄR VIKTIGT.** Att markbereda på hösten och plantera på våren är vanligt, då minskar du risken för konkurrerande vegetation och jorden hinner sätta sig under vintern. Ofta vill man vara snabb med förnyringen efter avverkning, men det finns tillfällen när det kan vara värt att låta hygget vila – till exempel om risken för snytbaggeskador är stor.
- 2. VAR NOGA MED VALET AV TRÄDSLAG OCH PLANTA.** Välj trädslag och planttyp utifrån markens bördighet, markberedning, konkurrerande vegetation samt risken för snytbaggeangrepp, viltbete, torka och frost. Titta också på proveniens (var plantan kommer ifrån) och eventuell förädlingsgrad.
- 3. ANVÄND STÖRRE PLANTOR OM DU INTE VILL MARKBEREDA.** Om du vill undvika markberedning, av sociala eller ekologiska skäl, är det viktigt att använda stora plantor – helst barrotsplantor eller pluggplantor som är robustare och mer motståndskraftiga mot konkurrerande vegetation och snytbaggeangrepp. Håll gärna lite extra koll på gräset, och rensa vid behov.
- 4. VAR MEDVETEN OM RISKEN FÖR TORKA.** Är området du ska plantera torrt, och risken hög för försommartorka? Då kan det vara bättre att plantera redan på hösten, direkt efter markberedningen.
- 5. FOKUSERA PÅ PLANTERINGSPUNKT SNARARE ÄN AVSTÅND.** Tidigare pratade man mycket om vikten av att sätta plantorna i ett jämnt ”förband”, med ett visst mellanrum. Idag vet man att det viktigaste är planteringspunkten – där det bästa är blottlagd mineraljord. Se till att rötterna har ordentlig kontakt med jorden, men undvik gropar där vatten riskerar att bli stående.



## 5 tips om plantvård

Friska och pigga plantor är en förutsättning för en lyckad förnygring. Så här tar du hand om dina plantor innan planteringen så att de är redo att börja växa när de kommer i jorden:

1. **FÖRVARA PLANTORNA SVALT OCH MÖRKT.** Gärna i en jordkällare eller på annan plats där plantorna inte riskerar att torka ut.
2. **VATTENSLÅ VÅRUPPTAGNA PLANTOR.** Barrotsplantor som tagits upp på våren är bra att sätta i kärl med vatten ett dygn innan de är redo för plantering. Höstupptagna plantor, som fryslagrats under vintern, är däremot mindre känsliga. Sätt aldrig plantorna i rinnande vatten, då spolats finjorden runt rötterna bort.
3. **TINA FRYSTA TÄCKROTSPLANTOR LÅNGSAMT.** Öppna kartongen och låt tina i skuggan, en temperatur runt tio grader är lagom. Barrotsplantor tinar däremot snabbare eftersom de innehåller mindre vatten.
4. **HUGG AV RÖTTERNA PÅ BARROTSPLANTORNA.** På barrotsplantor ska du hugga av rötterna så att de blir cirka 15 cm långa innan planteringen.
5. **VÄNTA INTE FÖR LÄNGE INNAN DE KOMMER I JORDEN.** Tidigt på våren när temperaturen är låg klarar de några veckors lagring, senare på säsongen bör man vara snabbare med att få ner plantorna i jorden.

---

FAKTA:

## Olika planttyper

### > Täckrotsplantor

Täckrotsplantor har en jordklump som de kan hämta vatten och näring ifrån. Det gör dem relativt tåliga.

### > Barrotsplantor

Barrotsplantor har inte någon jord runt rötterna när de levereras vilket gör dem lite mer känsliga. De är å andra sidan större och klarar därmed omgivande konkurrens bättre när de väl planteras, men de kostar i gengäld lite mer.

### > Pluggplantor

Pluggplantor är en kombination av de två, de är från början odlade i kruka och sedan omplanterade på friland. Pluggplantor ser ut ungefär som barrotsplantor, men har en jordklump där fria rötter vuxit ut.

### Obs!

Vid stora problem med viltbete kan det vara bättre att välja barrotsplantor än täckrotsplantor. Täckrotsplantor har hög energihalt i toppskotten jämfört med barrotsplantorna, som arbetar mer med rotetablering de första åren och därmed inte är lika aptitliga för viltet.





## 5 tips om naturlig förnygring

Naturlig förnygring kan vara ett bra komplement till plantering, men det kräver vissa förutsättningar för att lyckas. Här är fem tips om naturlig förnygring:

- 1. TÄNK PÅ LJUSET.** Ljuskrävande trädslag som tall, ek och björk behöver ordentliga luckor eller att man lämnar en gles skärm av fröträd för att de nya plantorna ska få tillräckligt mycket ljus.
- 2. VAR NOGA MED VALET AV FÖRÄLDRAGENERATION.** Lämna fröträd som har önskvärda egenskaper och håll koll på kottproduktionen om du vill ha upp barrträd. Tallar som friställs brukar få mycket kottar tredje sommaren efter friställning, medan granens kottproduktion framförallt triggas av varmt försommarväder.
- 3. FUNDERA PÅ OM DU VILL MARKBEREDA ELLER INTE.** En störd markyta gör det oftast lättare för fröna att börja gro, och då kan en lätt harvning vara en bra markberedningsmetod.
- 4. HÅLL KOLL PÅ VEGETATIONEN OM DU INTE MARKBEREDER.** Den största utmaningen vid naturlig förnygring är ofta konkurrerande vegetation. Om ormbunkar och grästuvor etablerar sig är det svårt för träden att få fäste.
- 5. DU BEHÖVER INTE VÄLJA ANTINGEN ELLER.** Om du vill gynna lövträd kan du testa att plantera till exempel gran eller tall glest, och sen låta lövträd komma upp naturligt i luckorna mellan plantorna, så att du vid röjning kan få fram en fin blandskog.



## 5 tips om röjning

Genom röjningen formas den framtida skogen. Du väljer vilka träd som ska utgöra det framtida beståndet, och ser till att tillväxten ökar på dessa genom att röja bort träden runtomkring. Här är fem tips inför röjningen:

- 1. TÄNK IGENOM VAD DET ÄR FÖR SKOG DU VILL SKAPA.** Vill du gynna jakten, forma en blandskog eller skapa bästa förutsättningarna för den föryngring du investerat i? Det är nu du sitter i förarsätet och avgör vilken skog som ska växa där i framtiden.
- 2. LÅT FÖRUTSÄTTNINGARNA STYRA NÄR DET ÄR DAGS.** Någon gång mellan 1–5 meters höjd är det dags för röjning, men den exakta tidpunkten avgörs av förutsättningarna. Står träden tätt och konkurrerar med varandra är det dags att röja, så att de träd du sparar får chans att börja öka i volym. Men om du har mycket vilt i skogen, med hög risk för betesskador, kanske du ändå ska vänta lite längre med att röja, så att det finns fler huvudstammar kvar att välja bland.
- 3. RÖJ, OM MÖJLIGT, PÅ HÖSTEN ELLER VINTERN.** När löven är borta är det enklare att urskilja stammarna så att du kan fatta bra beslut om vilka som ska sparas och vilka som ska bort. Därför är hösten eller vintern – innan snön kommer – en bra period för röjning. Det är också lättare rent tekniskt att röja när det inte är en massa grönska i vägen.
- 4. SPARA ALLTID RÖNN, ASP, SÄLG OCH EK.** Förutom dina huvudstammar, som du vill ska utgöra det framtida beståndet, ska du alltid spara ”RASE-arterna”. De är både viltbegärliga och viktiga för den biologiska mångfalden. Spara också redan betade träd eftersom forskning visar att viltet ofta kommer tillbaka och betar på samma träd igen, och förhoppningsvis låter de andra vara ifred.
- 5. TA HJÄLP OM DU INTE HINNER.** Det är lätt att tänka att man ska fixa röjningen själv, men ett vanligt problem är att man röjer för sent eller alldeles för lite, vilket kan leda till mer kostnader framöver. Att anlita professionell hjälp i tid kan faktiskt vara ekonomiskt lönsamt – då blir det verkligen gjort och du kan vara trygg med att det blir rätt utfört.





---

FAKTA:

## Röjningsmetoder

### > Selektiv röjning

Den vanligaste metoden inom röjning är selektiv röjning. Du går helt enkelt ut med röjsågen och tar bort träden ett i taget, och väljer vilka huvudstammar du vill ha kvar.

### > Högröjning/midjeröjning/viltröjning

Vid högröjning/midjeröjning/viltröjning kapas stammarna i midjehöjd. Då minskar du konkurrensen med huvudstammarna samtidigt som de kapade träden kommer att fortsätta att erbjuda foder för vilt. Beståndet blir väldigt tätt, vilket också kan minska tillgängligheten för viltet.

### > Brunnsröjning

Vid brunnsröjning röjer du bara det som är närmast huvudstammarna, och låter övrigt stå kvar.

**EFTERSOM RÖJNING ÄR** en av få skogsvårdsåtgärder som fortfarande kräver mycket manuellt arbete har försök gjorts med så kallad korridor-röjning eller maskinell röjning. Men trots tester har ingen av metoderna slagit igenom på bred front (än i alla fall).





## 5 tips om gallring

Det är vanligt att gallra en produktionsskog vid ett eller två tillfällen, innan det är dags för slutavverkningen. Här har vi samlat fem tips som kan vara värda att tänka igenom i god tid innan du beställer gallring:

- 1. HA EN LÅNGSIKTIG PLAN FÖR BESTÅNDET.** Om du på förhand vet hur du vill att din skog ska utvecklas är det betydligt enklare att veta på vilket sätt en eller flera gallringar hjälper dig att nå dit.
- 2. TÄNK IGENOM VILKA VÄRDEN DU VILL GYNNA.** En skog som gallras blir ljusare och trevligare att promenera i. Du gynnar bärris och andra växter som vantrivs i en för mörk skog, och gör därmed en insats för mångfalden i skogen.
- 3. ANPASSA EFTER SKOGENS FÖRUTSÄTTNINGAR.** Vilken skog du har är givetvis avgörande för hur och när du bör gallra och vilka effekterna blir. Om du har ett tätt bestånd med uppkörda kronor och smala stammar finns risk att beståndet blir väldigt stormkänsligt. Kanske är det bättre då att inte gallra alls? Om underröjning behövs innan gallringen är det bra att göra den ett par år i förväg, och redan då tänka in framtida hänsynsytor och att aktivt lämna en del undervegetation.
- 4. SE TILL ATT DET ÄR DU OCH SKOGEN SOM TJÄNAR PÅ GALLRINGEN.** Virket från en gallringsskog blir ofta massaved, och efterfrågan och därmed priserna varierar en hel del. Se till att tidpunkten och affären utgår från vad som blir bäst för dig som skogsägare.
- 5. MINIMERA SKADERISKERNA GENOM PLANERING.** Gallring är en inkörsport för stormskador, rotröta och körskador i skogen. Därför är det viktigt att se till att gallringen görs vid rätt tidpunkt på året, vid rätt fas i beståndsutvecklingen och att skyddsåtgärder vidtas mot rotröta och onödig stormexponering.



## 5 tips om hyggesfria skötselmetoder

Funderar du på om hyggesfritt kan vara något att testa på hela eller delar av fastigheten? Här är fem saker att tänka på:

---

- 1. Börja med att fundera igenom vilken skog det är du vill skapa** och vilka värden det är du vill gynna. Är det biologisk mångfald som är i fokus, kolinbindning, upplevelsevärden, jakt eller bara rätt och slätt att undvika kalhyggen? En hyggesfri skogsskötsel innebär ofta att du prioriterar ned maximal ekonomisk avkastning till förmån för andra värden i skogen.
- 2. Gå igenom din skog och skogsbruksplan.** Vissa skogar är enklare att ställa om till hyggesfritt än vad andra skogar är. En likåldrig skog, med lite underväxt, är av naturliga skäl mer utmanande att ställa om än vad en skog med ett begynnande underskikt är. Att glesa ut en gammal granskog ger ökad risk för stormfällning och granbarkborreangrepp. Så fundera vilka bestånd som skulle kunna vara lämpliga att börja med.
- 3. Läs på om de olika metoderna som finns.** Den enda gemensamma nämnaren inom hyggesfritt är att skogsmarken aldrig lämnas helt kal, men i övrigt är det stor skillnad på vilka förutsättningar som krävs och vilka effekter olika hyggesfria metoder får. Så se till att veta vad det är du väljer mellan!
- 4. Fundera igenom föryngringen.** I all hyggesfri skogsskötsel, precis som i allt skogsbruk, är föryngringen kritisk. Fundera därför igenom ett extra varv om du är beredd att plantera eller enbart vill använda naturlig föryngring, och om du kan tänka dig någon typ av markberedning eller inte.
- 5. Var beredd på att det tar tid.** Om du redan har en fullskiktad skog, där det redan finns alla storlekar av plantor och träd, kan den redan idag brukas genom den hyggesfria metoden blädning. Har du en enskiktad skog och skulle vilja skapa en flerskiktad skog får du vara beredd på att det kommer att ta tid. Ett alternativ är att lämna en skärm och släppa upp ett nytt bestånd under. Börja gärna med att testa i liten skala!

FAKTA:

## Hyggesfria skötselmetoder

### > Blädning

Vid blädning strävar man efter att bibehålla träd i alla storlekar. Med 15 till 20 års intervall huggs de grövsta och största träden bort. Nya plantor tillåts att växa i de gluggar som skapas. Trädslag som gör sig bäst för blädning är skuggfördragande träd, vilket i större delen av Sverige innebär gran, i södra Sverige kan man även bläda bok.

### > Luckhuggning

Luckhuggning är en skötselmetod där skogen avverkas i mindre luckor eller korridorer. Syftet är att skapa bättre förutsättningar för mer ljuskrävande trädslag utan att ta upp stora hyggen. Luckans storlek beror på hur skogen ser ut och hur mycket ljus man vill ha på marken, men en luckstorlek på 20–50 meter i diameter är vanligast. Skogen närmast luckan glesas ut något.

### > Lübeckmodellen

Lübeckmodellen beskrivs som det ”naturnära kontinuitetsskogsbruket”. Den har sitt ursprung i den tyska staden Lübeck där man bestämde sig för att ställa om sättet att bruka stadens skogar. Modellen innebär skogsbruk genom plockhuggning, med utgångspunkt i de lokala förutsätt-

ningarna och i första hand med naturlig förnygring. Detta kan med tiden ge en skiktad skog utan kalhyggen.

### > Naturkultur

Naturkultur innebär vanligtvis att man avverkar de mogna och mest ekonomiskt lönsamma träden men lämnar kvar halvstora träden. Precis som vid blädning görs därför mindre avverkningar av träd eller trädgrupper vid flera upprepade tillfällen. Om det uppstår luckor där ingen naturlig förnygring sker kompenseras det med plantering.

### > Överhållen skärm

Med en överhållen skärm vill man skapa en naturlig förnygring av tall och andra ljuskrävande trädslag. Man sparar en högskärm vid avverkningen som står kvar 20–40 år, och avvecklar skärmen i flera steg under den perioden. Om metoden kan kallas för hyggesfri eller inte beror på hur många skärmträd per hektar som lämnas kvar i det nya beståndet.





## 5 tips om viltanpassning

Jaktintresse eller bara en vilja att gynna djurlivet på fastigheten – det finns mycket du som skogsägare kan göra för att vårda viltet på din mark. Grunden är att skapa mer foder i skogen, här är fem tips:

- 1. SKAFFA DIG KOLL PÅ NULÄGET.** Se över dina marker och vilken viltstam du har, det är grunden för att veta vilka åtgärder som gör mest nytta.
- 2. FUNDERA ÖVER HUR DU KAN ÖKA VARIATIONEN PÅ FASTIGHETEN.** En mosaik med mycket färg och form och variation i trädslag, örter och växter ger mycket foder åt viltet i skogen och ökar chansen att de håller sig borta från din tallplantering.
- 3. UTNYTTJA OMRÅDEN SOM ÄR MINDRE INTRESSANTA FÖR SKOGSPRODUKTION TILL FODER.** Intill skogsbilvägar, kantzoner, bryn, kraftledningsgator och gamla ödetorp kan du röja fram lövträd och buskar som ger mycket mat åt hungrigt vilt. Variera öppna ytor och tätare områden som ger skydd.
- 4. TÄNK VILTANPASSAT I RÖJNINGEN.** I all röjning ska man spara RASE-arterna (rönn, asp, sälg och ek) för att skapa foder och gynna mångfalden i skogen. Spara också redan betade tallar, eftersom viltet ofta väljer att äta av samma träd flera gånger (istället för att ta toppskottet på den oskadade tallen bredvid).
- 5. VILTANPASSA ÄVEN GALLRING OCH SLUTAVVERKNING.** Låt toppar och grenar från tall och lövträd ligga kvar i skogen som foder över vintern och se till att de hamnar överst i grothögen. Lämna gärna en gles skärm när du avverkar tall, då får bärriset – som är basföda för skogens alla hjorddjur – lättare att överleva än om du väljer att slutavverka hela beståndet.



## 5 tips om att sköta skogen för specialvirke

Är du intresserad av skogsproduktion inriktad mot specialvirkekessortiment? Då finns det några olika tillvägagångssätt – här är fem tips:

1. **TALL, EK OCH BJÖRK KAN VARA LÖNSAMT ATT STAMKVISTA.** Stamkvistning av levande grenar gör man under växtsäsongen (juni–september). Lämna en så kort grenstump som möjligt utan att skada kvistkudden, för då ökar risken för svampinfektioner.
2. **ETT TÄTT TALLBESTÅND GER VIRKE MED MINDRE KVISTINSLAG.** Genom att låta tallar växa tätt under hela sin omloppstid skapas en naturlig stamkvistning. Røj ofta men lite åt gången och gallra försiktigt, så att du vid slutavverkning har ett riktigt tätt tallbestånd.
3. **SKAPA FETVED HOS GRAN OCH TALL GENOM RANDBARKNING.** Genom att systematiskt skala av en remsa bark med jämna mellanrum kan du få träden att producera massor av kåda som gör virket formstabil och motståndskraftigt, så kallad fetved.
4. **ÄDELLÖV ÄR KRÄVANDE MEN GER KVALITET.** Till våra inhemska ädla trädslag räknas ek, bok, ask, alm, lind, lönn, fågelbär och avenbok. De kräver en mer intensiv skogsskötsel, men betalar tillbaka i form av högre virkespriser.
5. **SE POTENTIALEN I MAGRA MARKER.** Där tillväxten inte är så hög kan kvaliteten bli desto bättre – för senvuxen gran och furu blir betydligt hårdare och hållfastare än sina snabbväxande syskon.



## 5 tips om skogsskador – och hur du undviker dem

Att vara skogsägare innebär att också planera för, och minimera, risken för skador i skogen. Här är fem tips på hur du skyddar din skog:

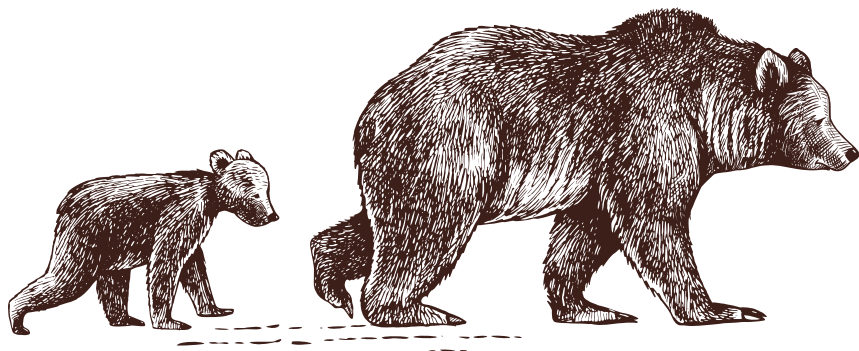
- 1. GE VILTET ANNAT ATT ÄTA ÄN DIN TALLPLANTERING.** Tall liksom olika slags löv är populär föda hos klövviltet. Att stängsla och viltbehandla dina planteringar är ett sätt att skydda dem från viltbete, men lika viktigt är att du skapar och gynnar annat som viltet gillar att äta – läs mer under tipslistan om viltanpassning!
- 2. STORMANPASSA DITT SKOGSBRUK.** Nygallrade bestånd och gamla granskogar löper hög risk att drabbas av stormskador. Se till att lämna barriärer av tätare skog som skyddar utsatta bestånd och tänk på riktningen på stick- och basvägar så att inte vinden får fäste där.
- 3. UNDVIK SNÖBROTT.** Snörika vintrar är risken för snöbrott stor, något som du minskar risken för genom att röja och gallra i tid. Smala stammar med upphissade kronor löper störst risk att drabbas av snöbrott.
- 4. SKYDDA DIN SKOG MOT INSEKTSANGREPP.** Genom att välja det trädslag som passar för markens förutsättningar och öka variationen i landskapet minskar risken för torkstressade träd och omfattande insektsangrepp, av till exempel granbarkborren.
- 5. MINSKA RISKEN FÖR ROTRÖTA.** Stubbytor är inkörsport för rotröta, ett svampangrepp som får granar att ruttna invändigt och virket att bli förstört. Därför ska stubbytorna vid gallring och avverkning behandlas med ett biologiskt bekämpningsmedel bestående av pergamentsvamp. Att gallra och avverka under vintern, när inte sporer från svampen sprider sig, är ett annat knep för att undvika spridning av rotröta.



## 5 tips om att underhålla dina skogsbilvägar

En välskött skogsbilväg har stor betydelse för både ekonomin i skogsbruket och fastighetens värde. Att den är körbar och säker gör virket tillgängligt och underlättar avverkningen. Här är fem tips om hur du håller dina vägar i bra skick:

- 1. INVENTERA VÄGARNAS UNDER SOMMAREN.** När skogen och vägarna har torkat upp efter vintern är det perfekt att ge sig ut och inventera. Ta cykeln och gör det till en trevlig utflykt.
- 2. SE TILL SÅ ATT VÄG- OCH DIKESKANTER ÄR FRIA FRÅN VEGETATION** och att det inte hänger in grenar från omkringliggande träd och buskar. Det ska vara fritt från grenar, träd och andra hinder 2–3 meter från väggkanten, och 4,5 meters fri höjd över körbanan.
- 3. KONTROLLERA AVRINNINGEN RUNT VÄGEN.** Om det står vatten i diken, som inte rinner undan, eller om vägtrummmorna blivit igensatta behöver de rensas.
- 4. UNDERSÖK OM DET FINNS SPRICKOR ELLER HÅL** i vägen efter snö- och tjällossning, som kan skapa problem för framkomligheten. I så fall behöver dessa lagas snarast.
- 5. SE TILL ATT ÅTGÄRDA SKADOR I GOD TID** innan nästa avverkning, och underhåll dina vägar regelbundet. Om vägen hyvlas eller sladdas en eller två gånger per år behöver den grusas mer sällan, vilket sparar stora summor på sikt.





## 5 tips om att bygga skogsbilväg

Ett bra vägnät höjer värdet på fastigheten, ger bättre lönsamhet i avverkningar, minskar risken för körskador och gör skogen mer tillgänglig. Därför kan det ibland vara motiverat att bygga en helt ny väg. Så här går det till:

- 1. INVENTERA BEHOVET.** Sätt dig ner och titta på hur vägnätet ser ut idag och hur behovet ser ut i framtiden. Här är det viktigt att du har en långsiktig plan, till exempel i form av en skogsstrategi, för din fastighet så att du vet vilka åtgärder som kommer – inte bara de närmaste fem eller tio åren utan på ännu längre sikt.
- 2. RÄKNA UT LÖNSAMHETEN INNAN DU BÖRJAR BYGGA EN NY VÄG.** Med hjälp av en båtnadskalkyl räknar man ut om en väg blir lönsam eller inte.
- 3. PLANERA VÄGSTRÄCKNINGEN.** Här tar man hänsyn till terrängförhållanden, bärighet, natur- och kulturvärden, tillgång tillväg-byggnadsmaterial mm. Det ska finnas bra vändmöjligheter och inte för djupa svackor eller för snäva kurvor eller krön.
- 4. BESTÄLL JOBBET.** Se till att jämföra några olika offerter och ta referenser. Kvaliteten är jätteviktig och vägen ska bestå länge, så titta inte bara på priset i jämförelsen. Se till att vägen byggs utifrån de krav som Biometria ställer på en väg för lastbil med släp. Om avverkningen för vägen är 0,5 ha eller större ska den anmälas till Skogsstyrelsen och även mindre vägar kan kräva samråd med myndigheten.
- 5. LÅT VÄGKROPPEN VILA.** När vägkroppen är färdig är det bra om den får ”sätta sig”, gärna under en höst eller vinter, så att den blir stabil. Sen avslutas vägbygget med ett bärlager med grovt grus/stenkross och därefter ett slitlager, som är ett gruslager med mindre fraktioner.



## 5 tips om avverkning och virkesförsäljning

När du som skogsägare vill avverka, hur vet du då att du får så bra betalt som möjligt för ditt virke? När, vad och hur är tre viktiga frågor att ställa sig. Här har vi samlat våra bästa tips.

---

- 1. VAR NOGA MED ATT DET ÄR DINA BEHOV SOM STYR NÄR OCH HUR DU AVVERKAR.** Valet av tidpunkt och affärsform (se faktaruta på nästa sida) ska utgå från dig och dina intressen. Det handlar både om skogens förutsättningar och det aktuella marknadsläget, där pris och efterfrågan varierar.
- 2. TRADITIONELL SLUTAVVERKNING, HYGGESFRITT ELLER NÅGOT MITT EMELLAN?** Redan långt innan avverkningen genomförs behöver du veta vad du vill satsa på hos nästa trädgeneration. Det ger vägledning i valet av avverkningsform, om du ska göra ett traditionellt trakthygge, luckhugga, lämna fröträd eller göra andra anpassningar.
- 3. NÄR UNDER ÅRET SPELAR ROLL AV FLERA SKÅL.** Det handlar om bland annat markens förutsättningar och vilka sortiment som efterfrågas under året, något som din skogsförvaltare eller virkesköpare ska ta hänsyn till i planeringen. Att avverka tall och löv på vintern gynnar viltet, när topparna får ligga kvar i skogen som foder.
- 4. INHEMSKA MARKNADEN ELLER VIRKE PÅ EXPORT?** Sverige har en stor virkesindustri, men ibland är efterfrågan – och betalningsviljan – betydligt högre i andra länder. Då kan det finnas skäl att skicka ditt virke på export. Även inom landet är det bra att konkurrensutsätta virket – specialsortiment är till exempel mycket mer efterfrågade av mindre sågverk än av de stora industrierna.
- 5. HA KOLL PÅ VIRKESFÖRSÄLJNINGENS SKATTEKONSEKVENSER.** Med en bra ekonomisk planering kan du se till att få bästa möjliga utfall av virkesförsäljningen, så att du inte behöver betala onödigt mycket skatt och kan utnyttja de avdrag och möjligheter till skatteplanering som finns.



---

FAKTA:

## Olika affärsformer för virke

### > Avverkningsuppdrag

Virkesköparen eller virkesförmedlaren utför avverkningen och ordnar med transporten. Priset beräknas utifrån överenskommen prislista när virket mätts in vid industrin. Köparen gör sedan avdrag för avverkningskostnaden.

### > Rotpost

Skogen läggs ut för anbud stående på rot, det vill säga innan den har avverkats. Som underlag för affären används en förteckning över beståndets trädslagsfördelning och volym, en så kallad stämplingslängd där varje enskilt träd är uppmätt, och du får som säljare ett fast totalpris. När affären är klar har köparen en avtalad tid, vanligen två år, på sig innan skogen ska vara avverkad.

### > Leveransrotpost

Skogen läggs ut för anbud stående på rot. Vanligen får du som säljare ett fast överenskommet nettopris per kubik men den totala avverkade volymen bestäms vid inmätningen vid industrin. Den volymen ligger sedan till grund för köpeskillingen.

### > Leveransvirke

Du som skogsägare avverkar och transporterar själv virket fram till bilvägen. Virket transporteras av köparen till industrin och du får betalt för den inmätta volymen enligt överenskommen prislista.



## 5 tips om certifiering

Certifiering inom skogsbruket handlar om att ta ett större ansvar utöver det som lagen kräver. Det är också ett ställningstagande för en god balans mellan ekologiska, sociala och ekonomiska faktorer i skogsbruket. Här är fem tips om du funderar på att certifiera ditt innehav:

---

- 1. FUNDERA PÅ VARFÖR DU VILL CERTIFIERA DIN SKOG.** Två vanliga skäl är att få bättre betalt för virket, och att visa att du bedriver ett ansvarsfullt skogsbruk. Certifieringen är ett långsiktigt åtagande och bör därför vara genomtänkt innan du skrider till verket.
- 2. BESTÄM OM DU VILL VÄLJA FSC-, PEFC- ELLER DUBBELCERTIFIERING.** Dessa båda certifieringar är ganska lika men skiljer sig bland annat genom att FSC är sammansatt av intressenter från miljö, ekonomisk och social sida medan PEFC huvudsakligen representeras av branschen. FSC ställer också högre krav på hänsyn till urfolk medan PEFC har högre krav på arbetsmiljö.
- 3. BESTÄM OM DU VILL HA ETT EGET CERTIFIKAT ELLER INGÅ I EN GRUPP.** Man kan välja mellan att skaffa ett eget certifikat direkt genom de certifierare som finns eller att bli medlem i något av de befintliga gruppcertifikaten. För en mindre eller medelstor markägare är det normalt alltid bättre att ingå i ett gruppcertifikat, dels genom att kostnaderna blir lägre, dels genom att man då kan tillgodogöra sig gruppcertifikatets erfarenhet och kompetens.
- 4. TÄNK IGENOM KOSTNADEN.** Många gruppcertifikat tar en avgift av medlemmarna. Avgiften varierar oftast beroende på fastighetens storlek. Ibland kan en eventuell certifieringsavgift ingå i förvaltningsarvodet om man köper en förvaltningstjänst. Därtill förväntas man göra en del avsättningar av produktiv skogsmark som kan ses som en kostnad men ofta görs delar av dessa avsättningar i skog som man ändå tänkt undanta från produktion.
- 5. SKRID TILL VERKET.** Bästa sättet för en mindre eller medelstor skogsägare (och även för en del större) är att kontakta ett av de gruppcertifikat som finns på marknaden för att få en offert.

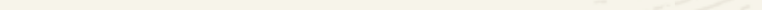


---

DEL TRE

# Andra intäkts- möjligheter från skogsfastigheten

Andra intäktsmöjligheter från skogsfastigheten 36



## 5 tips om att se möjligheterna

Marknadsvärdet på skogsfastigheter har stigit kraftigt de senaste åren, men avkastningsvärdet från virket har inte följt med i samma takt. Att fundera över fler och alternativa intäktskällor kan därför vara en god idé, och ett sätt att ta tillvara fastighetens hela potential. Här är fem tips om att se möjligheterna:

---

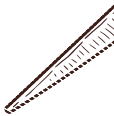
- 1. Börja med att titta på hur din fastighet ser ut** och vilka möjligheter som finns. Finns det stugor att hyra ut, sjöar med fisk, berg som lämpar sig för bergtäkt eller platser som skulle passa för vindkraft, solkraft eller master av olika slag?
- 2. Analysera ditt närområde.** Vad finns det behov av och efterfrågan på? Finns det andra projekt eller satsningar i kommunen eller länet, till exempel inom naturturismområdet, som du kan ansluta dig till?
- 3. Skaffa dig koll på juridiken.** Det är viktigt att du vet vad det innebär att upplåta mark för till exempel jakt, fiske eller vindkraft innan du drar igång processen (se tipslistan om upplåtelsehantering på nästa sida).
- 4. Fundera över vad du själv tycker vore roligt att utveckla.** Att jobba med alternativa intäkter från fastigheten kräver engagemang och intresse, alternativt ber du din skogsförvaltare att driva processen.
- 5. Finns det höga naturvärden på fastigheten?** Områden med höga naturvärden som du ändå har tänkt spara kan du ansöka om naturvårdsavtal för, vilket då ger en ersättning.



## 5 tips om lönsam upplåtelsehantering

Som skogsägare finns det en stor mängd saker du kan upplåta till andra genom avtal. Från mark och jordbruk till jakt och fiske – att upplåta en del eller hela din fastighet kan vara ett bra sätt att få in en extra inkomst. Det är också ett sätt att ta tillvara och utveckla skogsfastighetens hela potential, med ekonomiska, ekologiska och sociala värden. Här är fem tips för lönsam upplåtelsehantering:

- 1. FUNDERA IGENOM OM DU UPPLÅTER ALLT DET DU VILL OCH KAN UPPLÅTA.** Marknaden förändras och nya möjligheter uppstår, så se till att du inte sitter på outnyttjade resurser.
- 2. GÖR ORDENTLIG RESEARCH KRING MARKNADEN.** Innan du bestämmer dig för vilken prislapp du vill sätta på dina upplåtelser är det viktigt att veta vad som är ett marknadsmässigt pris, sen kan du göra ett aktivt val att följa eller avvika från det.
- 3. SKRIV TYDLIGA AVTAL MED DINA ARRENDATORER.** Man är alltid överens när man skriver avtal, men se också till att ni inte har något att bli oense om längre fram. Det är även bra att veta vad som är praxis i branschen så att de eventuella avsteg man gör är medvetna.
- 4. SE REGELBUNDET ÖVER VILLKORSÄNDRINGAR OCH AVTALSVILLKOR.** Det gäller även om man har en uppräknig av index i avtalet, det finns så mycket mer som kan behöva ses över regelbundet så att avtalet stämmer överens med hur verkligheten ser ut idag.
- 5. FÖR EN LÖPANDE DIALOG MED DINA UPPLÅTELSEINNEHAVARE.** Då blir det enklare att justera avtalet med jämna mellanrum så att både du och arrendatorn är nöjda med upplåtelsen, och de värden ni får ut av den.



## 5 tips om att producera förnybar energi på din fastighet

Att använda skogsmark för energiproduktion i form av vindkraft har länge varit en aktuell fråga. Nu ökar också intresset för anläggning av solparker på lågproduktiv skogsmark. Här är några saker att tänka på:

- 1. HAR DU EN STRATEGI OCH LÅNGSIKTIG PLAN FÖR DIN SKOGSFASTIGHET?** Då blir det enklare att se hur olika delar på fastigheten kan samverka för att du ska nå dit du vill, och om det finns några delar som kan göra större nytta i form av energiproduktion.
- 2. VAD FINNS DET FÖR AKTÖRER I DITT OMRÅDE?** Finns det energiaktörer som anlägger sol- eller vindkraft i närheten? Då är chansen större att de också vill utvidga sitt nät med hjälp av din fastighet. För solkraft krävs att det finns en tillgänglig anslutningspunkt i närheten.
- 3. SÄTT DIG IN I VAD DET INNEBÄR.** En vindkraftspark har ofta en lång tillståndsprocess, men ger ofta goda intäkter så snart den är etablerad. En solpark har kortare etableringsfas, begränsad påverkan på omgivningen och är relativt lätt att återställa. Läs på så att du vet vad du står inför.
- 4. VAD HAR DU FÖR MARK ATT ERBJUDA?** Solkraftsexploaterer letar flack mark. För vindkraft är topografin inte längre lika avgörande som den var tidigare, i takt med att vindkraftverken blivit högre. Däremot är avståndet till bostäder viktigt.
- 5. VAR NOGA MED DITT VAL AV PARTNER.** Ta referenser och se till att det blir ett avtal som ger dig ersättning redan från start, och var beredd på att det kan ta tid innan sol- eller vindparken verkligen är på plats.





## 5 tips om tomtavstyckning

Äger du en skogsfastighet i ett tätortsnära eller naturskönt läge? Då kan det ge ett rejält tillskott att stycka av en tomt från skogsfastigheten. Så här går det till:

- 1. HITTA ETT BRA LÄGE.** Attraktiva lägen kan vara en höjd ovanför ett öppet landskap eller en plats med utsikt över vatten.
- 2. FUNDERA ÖVER KONSEKVENSERNA.** Hur påverkas din fastighet av en eventuell avstyckning, och av att det blir ett ”hål” i kartan? Gör en ekonomisk kalkyl och gå igenom skatteeffekterna och tänk noga igenom så att du vill gå vidare.
- 3. GÖR DIN HEMLÄXA.** Pejla in marknaden och kolla upp kommunens översiktsplan, eventuella natur- och kulturvärden som kräver hänsyn och hur vägar, vatten och avlopp ska lösas.
- 4. ANSÖK OM FÖRHANDBESKED OM BYGGLOV.** Man kan ofta få förhandsbesked för enstaka nya bostäder i lämpliga lägen. Undersök vad som gäller i din kommun, så att du vet förutsättningarna i god tid. Om det krävs detaljplan blir det ett betydligt större projekt än enstaka tomter med förhandsbesked.
- 5. FÅ MESTA UT AV FÖRSÄLJNINGEN.** Under tiden som lantmäteriet bildar en ny fastighet kan det vara en god idé att förbereda tomten genom att avverka träd, bygga väg och förbereda för vatten och avlopp. Kom ihåg att det ofta är uppskattat om du sparar några uppvuxna träd på tomten. Många köpare ser fördelar med att en mäklare utformar köpeavtalet, och du får också bättre marknadsexponering.



---

DEL FYRA

# Naturvård och biologisk mångfald

Naturvård och biologisk mångfald 41

# 4

---



## 5 tips om effektiv naturhänsyn

Hänsynsytor som lämnas vid slutavverkning gör nytta, men du som skogsägare kan också göra skillnad genom att utforma ytorna så att nyttan maximeras. Det har forskning som Skogssällskapet finansierat visat. Här är fem tips om effektiva hänsynsytor:

- 1. FÖRSÖK ATT SKAPA HÄNSYNSYTOR MED VARIATION**, både inom ytan och mellan ytor. Spara ytor där det finns både barr- och lövträd, stora och små träd och död ved. Och tänk på att spara såväl kantzoner som fristående hänsynsytor av olika slag. De gör nytta även om en del av träden blåser ner.
- 2. DET ÄR LÄTT HÄNT ATT MAN MEST SPARAR DET SOM ÄR OVANLIGT, MEN ALLA PUSSELBITAR ÄR VIKTIGA.** Det är därför viktigt att också spara det som är karakteristiskt för beståndet i sin helhet, dvs lite av den skog som är vanlig på platsen.
- 3. SKAPA OM MÖJLIGT YTOR SOM ÄR RUNDA SNARARE ÄN AVLÅNGA.** En avlång yta har en stor andel kant, där luftfuktighet, skuggighet med mera förändras vid avverkning så att det kan bli svårt för mossor att överleva.
- 4. MÅNGA LAVAR I HÄNSYNSYTOR KLARAR UTTORKNING OCH TRIVS MED MER SOLEXPONERING.** Gynna lavarna genom att spara fristående ytor av barrträd och kantzoner mot tallhällmark.
- 5. KANTZONER LÄNGS VATTENDRAG OCH MYRAR ÄR MILJÖER DÄR MOSSOR ÄR EXTRA UTSATTA.** Bredda zonen lite extra där det finns särskilda värden som till exempel död ved.



## 5 tips om naturvårdande skötsel

Att gynna den biologiska mångfalden i skogen kan ibland handla om att låta skogen vara, men ibland krävs aktiva åtgärder för att restaurera och öka naturvärden. Ofta handlar det om att imitera naturliga störningar i skogen. Här är fem sätt att gynna mångfalden:

---

- 1. GYNNA LJUS OCH LÖVTRÄD.** En vanlig naturvårdande åtgärd är att gallra bort gran. Det ökar ljusinsläppet i skogen vilket gynnar många arter. Gamla lövträd missgynnas i en skog som blir alltför tät och mörk. Gamla ekar och andra lövträd kan man därför ge extra utrymme, så att de får fortsätta att utvecklas och göra nytta för alla arter som är beroende av dem.
- 2. TESTA VETERANISERING FÖR ATT FÅ TRÄD ATT ÅLDRAS I FÖRTID.** Att såga upp bohål, imitera blixtnedslag, bryta av grova grenar, kapa toppar, ringbarka grenar och såga ut naturliga holkar är några vanliga metoder som kan snabba på ett träds åldrande och skapa viktiga livsmiljöer för arter som behöver gamla träd.
- 3. SKAPA DÖD VED.** Död ved är en bristvara i skogslandskapet och ska alltid lämnas kvar vid avverkning, men ibland vill vi också aktivt skapa död ved och samla den i form av till exempel en faunadepå som gynnar insekter, fåglar, fladdermöss och igelkottar (läs mer under tipslistan om faunadepåer).
- 4. ÅTERINFÖR SKOGSBETE OCH HAMLING.** Längre tillbaka präglades en stor del av den svenska skogen av skogsbete i och med att kor och får gick ute i skogen och betade under sommarhalvåret. Många träd hamlades för att vi skulle ha foder till våra djur under vinterhalvåret. Trots att det här alltså är en störning orsakad av människan har det gynnat mångfalden i skogen, men dessa miljöer hotas nu av igenväxning. Att återuppta skogsbete och hamling kan därför vara en viktig naturvårdande åtgärd idag.
- 5. ÅTERSTÄLL HYDROLOGIN.** Sedan 1700-talet har det skett en omfattande utdikning i Sverige. Idag kan en viktig naturvårdande åtgärd därför vara att lägga igen diken och återskapa våtmarker och sumpskogar. Historiska kartor kan ge dig bra vägledning till hur landskapet har sett ut tidigare.



## 5 tips om att anlägga en faunadepå

En faunadepå är en hög med stockar, stubbar och grenar som placeras ut för att skapa livsmiljö för arter i skog och mark som är beroende av död ved för sin överlevnad. Det gynnar den biologiska mångfalden och är en konkret naturvårdande insats som du som skogsägare lätt kan fixa själv! Här är fem saker att tänka på:

- 1. DU HJÄLPER ALLT IFRÅN SKALBAGGAR TILL ISELKOTTAR.** Din faunadepå ger vedlevande insekter som långhorningar och ekoxbaggar en plats att lägga ägg och föröka sig. När de kläcks ut blir det hål i veden som sedan utnyttjas av bin och rovsteklar – och insektslivet lockar i sin tur till sig hackspettar och mesar. Dessutom kan faunadepåerna utgöra vinterbostad och gömsle åt till exempel igelkottar och fladdermöss.
- 2. VÄLJ AKTIVT VILKA TRÄD OCH TRÄDSLAG DU LÄGGER I FAUNADEPÅN.** Ju grövre ved desto ovanligare arter, men även grenved och kvistar kommer att utnyttjas om det erbjuds. De trädslag som är vanligast i din trakt kommer förmodligen dra till sig flest arter – och de som är ovanliga kanske lockar de ovanligaste arterna.
- 3. OLIKA PLACERING LOCKAR OLIKA ARTER.** Faunadepån lockar till sig olika arter beroende på om man lägger den i ett soligt eller skuggigt läge. Många insekter, till exempel praktbaggar, gillar solvarma miljöer. I skuggan kommer antagligen färre insekter och andra arter. Där trivs exempelvis cinnoberbaggen. Lagg faunadepån där den inte är i vägen för skogsbruk eller betesdjur och någorlunda nära intill där du tror att de arter som kan utnyttja veden finns. Har du ädelövgrenar lägger du dem till exempel i närheten av lövskog.
- 4. EN FAUNADEPÅ SKÖTER SIG I PRINCIP SJÄLV.** Det du kan göra är att röja lite runt den om det kommer upp sly som skuggar och ibland fylla på med ny ved eftersom stockar i olika förmultningsstadiet används av helt olika arter.
- 5. ANLÄGG FAUNADEPÅN DÄR FOLK KAN SE DEN,** för att visa att den här veden har ett stort värde för mångfalden. Men sätt då gärna upp en skylt där du förklarar syftet eftersom folk annars kan tycka att de ser skräpiga ut.

## 5 tips om funktionella kantzoner

Livet i bäckar och vattendrag påverkas i hög grad av den intilliggande skogen. En aktiv förvaltning av kantzoner på din fastighet är därför viktigt. Här är fem saker att tänka på:

- 1. TRÄD ÄR VIKTIGA FÖR EKOSYSTEMET I BÄCKEN.** En del arter i våra bäckar och vattendrag tål inte för stora svängningar i temperaturen. Att det finns träd i kantzonen är därför viktigt eftersom beskuggningen skapar en jämnare vattentemperatur utan kraftiga svängningar.
- 2. UNDVIK ATT PLANTERA GRAN NÄRA SJÖAR OCH BÄCKAR.** Forskning har visat att granskogens utbredning i Sverige har lett till ökad brunifiering av vattnet, något som har en negativ påverkan på skogens ekosystem.
- 3. GYNNA LÖVTRÄD I KANTZONEN FÖR BOTTENFAUNANS SKULL.** Bland arterna som hittas i svenska bäckar finns olika kräftdjur, insektslarver, maskar, snäckor och musslor. Dessa äter bland annat nedfallande löv och gynnas därför av om träden närmast bäcken är lövträd, inte barrträd.
- 4. ÖVERVÄG BREDARE, SELEKTIVT GALLRADE KANTZONER.** Ett forskningsprojekt vid Skogforsk har visat att en 30 meter bred kantzon, där 5 meter närmast vattnet lämnas orörd och följande 25 meter gallras för att främja lövträd, kostar ungefär lika mycket som om du lämnar 10 meter helt orörd. Samtidigt gör du nytta för mångfalden och får en bättre bottenfauna.
- 5. VÄG IN LANDSKAPSPERSPEKTIVET.** Som alltid är det bra med variation i landskapet. Finns det redan mycket lövträd i skogen, men saknas död ved, kanske du gör större nytta om du lämnar kantzoner helt orörda än om du gallrar dem selektivt. En orörd zon kommer att innehålla mer död ved som gynnar vedsvampar och lavar.





## 5 tips om våtmarker

Våtmarker fungerar som naturliga reningsverk och utjämningsmagasin, gynnar den biologiska mångfalden och ökar jakt- och rekreativvärdena på fastigheten. Så här går det till att anlägga en våtmark:

- 1. Börja med att leta efter platser** där det har funnits en våtmark tidigare. Här kan både moderna digitala verktyg och gamla historiska kartor vara till hjälp. Genom att återskapa en våtmark får man ett vatten som följer den naturliga topografin – det blir både vackrare och mer kostnadseffektivt än om du skulle försöka gräva fram en ny våtmark.
- 2. Däm och bygg en dammvall.** Den svenska skogen är kraftigt utdikad, och i många fall kan det räcka att täppa till ett eller flera diken, så fylls vatten automatiskt på till dammvallens överkant.
- 3. Se till att du kan tömma våtmarken vid behov.** Om man har byggt en dammvall vill man inte vara tvungen att riva den. Därför är det viktigt att bygga ett vattenregleringssystem, en så kallad munk, som gör det möjligt att reglera vattennivån eller helt tömma våtmarken på vatten vid behov.
- 4. Börja med en högre vattennivå än vad du sedan planerat att hålla.** Då kan du reglera djupet efterhand och får också hjälp att hålla önskad vegetation borta.
- 5. Skapa plats för insekter, fåglar och vilt.** Så och plantera blommor, buskar och träd som drar till sig bin och andra insekter och som klövviltet tycker om att äta. Du kan också sätta upp fågel- och fladdermusholkar.

---

FAKTA:

## Tillstånd och bidrag för våtmarksanläggning

- > **FÖR ATT ANLÄGGA EN VÅTMARK** som är större än fem hektar krävs tillstånd, det ansöker du om hos länsstyrelsen.
- > **MINDRE YTOR** kräver endast en anmälan.
- > **DU KAN SÖKA OLIKA STÖD, BIDRAG OCH ERSÄTTNINGAR** från till exempel länsstyrelserna, Skogsstyrelsen eller Våtmarksfonden för att anlägga en våtmark.





## 5 tips om skydd av skog

Formellt skydd, frivilligt skydd eller generell hänsyn – det finns flera olika verktyg för att främja den biologiska mångfalden i skogen, men vad skiljer dem egentligen åt? Här är fem saker att ha koll på när det gäller skydd av skog:

1. **ETT FORMELLT SKYDDAT OMRÅDE** är exempelvis nationalpark, naturreservat och biotopskyddsområde. När dessa bildas på en privatägd mark får markägaren ersättning för intrånget. Det finns också naturvårdsavtal, där markägare mot en ersättning avstår från skogsbruk under en tid. Oftast innebär det att du som markägare ska lämna skogen helt orörd och fri från avverkning, men det kan också innebära att man ska göra åtgärder för att höja eller bevara värden.
2. **FRIVILLIGT SKYDDAD SKOG** är det som markägare själva bestämt sig för att sätta av, ofta inom ramen för sin certifiering. Inom certifieringarna FSC och PEFC krävs till exempel att fem procent av skogsmarken avsätts för naturvård, och FSC kräver att ytterligare fem procent brukas med anpassade metoder.
3. **INOM FRIVILLIGT SKYDD FINNS TVÅ OLIKA MÅLKLASSER:** Naturvård Orört (NO) och Naturvårdande Skötsel (NS). Naturvård Orört innebär att du ska lämna skogen för fri utveckling medan Naturvårdande Skötsel innebär att aktivt sköta skogen för att få ut högsta möjliga värde för naturvärden.
4. **VID VARJE AVVERKNING SKA HÄNSYNSYTOR LÄMNAS** där de värden som finns i avverkningsbeståndet beaktas inför framtiden. I praktiken brukar det här innebära att man lämnar träd nära vattendrag samt högstubbar, evighetsträd och död ved vid slutavverkning, för att gynna exempelvis fåglar, insekter, mossor och lavar.
5. **ATT HA HÖGA NATURVÄRDEN PÅ SIN FASTIGHET KAN INNEBÄRA INSKRÄNKNINGAR**, men är något att vara stolt över och förvalta. Skogar med höga naturvärden är ofta trevliga att vistas i, och många skogsägare värnar den biologiska mångfalden på sin fastighet. Vid en reservatsbildning har du dessutom rätt till ersättning, och i vissa fall kan du söka och få bidrag för att sköta dina NS-bestånd – så att det blir positivt både för dig och naturen!



---

DEL FEM

# Skogens upplevelsevärden

5

---



## 5 tips för att gynna bärriset

Det finns många skäl att gynna bärriset på din fastighet. Bärris är basföda för våra klövvilt och kan därför minska risken för betesskador på värdefulla bestånd av tall, löv och även gran. Bärris är också viktigt för den biologiska mångfalden i skogen. Dessutom är det ju positivt för friluftslivet och ett viktigt upplevelsevärde i skogen! Så här gynnar du bärriset i din skog:

1. **IDENTIFIERA DE BESTÅND** på din fastighet där rätt förutsättningar för ett kontinuerligt fältskikt av bärris finns. Det är ofta äldre, ljusa blandskogar med dominans av tall och gran.
2. **MINSKA ANDELEN GRAN** och satsa på tall. Bärriset missgynnas i en skog som är för tät och mörk, satsa därför på en glesare och ljusare skog om du vill ha mycket bärris.
3. **GLES UT SKOGEN** successivt istället för att kalavverka. Det gör det lättare för bärriset att överleva. Har du blandbestånd av tall och gran kan du avverka granarna tidigare och undvika risken för röta, svamp och granbarkborrar som ökar med granarnas ålder. Så får tallarna stå kvar och växa till sig.
4. **LÄMNA EN FRÖTRÄDSSTÄLLNING**. När tallarna nått lämplig ålder kan du slutavverka, men lämna en fröträdsställning av tall som bidrar till att bärriset kommer fortsätta trivas. Den successiva utglesningen har gjort att du fått en robust fröträdsställning med rejäla, stormsäkra tallar.
5. **HA BÄRRISET I ÅTANKE** vid alla skogliga åtgärder, till exempel vid markeredning. Var försiktig och skapa inte fler planteringspunkter än nödvändigt på hygget.

## 5 tips för en bättre svampskog

De flesta matsvampar är inte enbart goda att äta och trevliga att plocka, de fyller en viktig funktion i skogens ekosystem också. Att tänka in svamparna i skogsskötseln är därför smart – både för att skogen ska vara frisk och för att du ska kunna fortsätta få en välfylld svampkorg med dig hem. Här är fem tips:

---

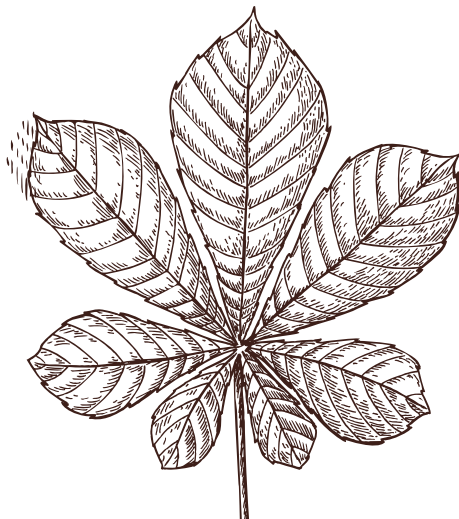
- 1. TÄNK IN SVAMPARNA I DINA HÄNSYNSYTOR.** I en svensk barrskog är i princip alla trädens rotspetsar koloniserade av, och växer i symbios med, mykorrhizasvampar. När träden avverkas kan inte svamparna överleva på egen hand. Gå därför ut titta på hur skogen som ska avverkas ser ut. Växer det karljohansvamp runt en viss tall? Se då till att spara det trädet och några runtomkring. Om hänsynsytorna planeras mer utifrån skogens svampar är det positivt för många värden i skogen.
- 2. BEVARA GAMLA TRÄD.** Det tar tid för svamparna att etableras och för träden att bygga upp ett artrikt samarbete. Därför hittar man färre olika svampar och sällan ovanligare arter i ungskogar. Det är värt att vara rädd om de gamla träden – moderträden – som redan har ett artrikt och fint samarbete med svamparna.
- 3. GÖDSLÅ INTE PÅ DINA SVAMPSTÄLLEN.** Gödsel ändrar kvävebalansen i jorden vilket missgynnar de flesta mykorrhizasvampar.
- 4. TESTA HYGGESFRITT.** Vid en slutavverkning dör i princip all svamp som hör till träden, och det tar tid för svampar att komma tillbaka, så utifrån ett svamperspektiv är alla former av hyggesfri skötsel bättre. Här får du som skogsägare fundera över vilka intressen som ska få styra på olika delar av skogsfastigheten.
- 5. FUKT OCH VÄRME ÄR VIKTIGA FAKTORER** för att svampen ska bilda fruktkroppar ovan mark. Runt dina bästa svampställen kan det därför vara värt att tänka på att skapa skyddande barriärer av träd, som ger ett gynnsamt klimat för svampen.



## 5 tips för en vackrare skog

Det är lätt att glömma de estetiska värdena i skogen till förmån för mer praktiska frågor. Men underskatta inte vikten av en vacker skog. Här är några enkla åtgärder som kan göra stor skillnad:

1. **LÅT HYGGEN FÖLJA LANDSKAPETS NATURLIGA LINJER.** Undvik så långt det går att skapa fyrkantiga hyggen, för då upplevs hygget som mindre naturligt.
2. **VÄLJ EVIGHETSTRÄD MED OMSORG.** Evighetsträd lämnas som hänsyn vid avverkning och fyller en viktig funktion för den biologiska mångfalden, men det utesluter inte att du också väger in estetiska aspekter i valet av träd.
3. **SKAPA LÖVRIKA BRYN MOT ÅKERMARK.** Frihugg lövträd och låt buskar och örter komma upp ut mot åkerkanten. Du behöver röja med några års mellanrum för att gynna mångfalden i brynet, men även om produktionsskogen går hela vägen ut till åkerkanten behöver du regelbundet röja bort sly, så det blir ingen stor skillnad i arbetsinsats.
4. **GLESARE UR OCH GYNNA LÖV VID SKOGSBILVÄGEN.** Med en glesare och lövrik zon runt vägen torkar väggroppen upp snabbare på våren, vilket minskar risken för tjällossningsproblem samtidigt som viltfoder och biologisk mångfald ökar – och så är det vackert såklart!
5. **ANPASSA SKOGSSKÖTSELN RUNT GÅRDEN.** Att bruka skogen närmast gården hyggesfritt kan vara en god idé för att behålla en vacker gårdsmiljö.



## 5 tips för att gynna friluftslivet i skogen

Ligger din skog nära bebyggelse eller har du kanske planer på att få in intäkter genom naturturism eller annat friluftsliv? I så fall kan det vara läge att göra särskilda anpassningar för att göra skogen mer besöksvänlig. Här är fem tips på temat:

---

- 1. FUNDERA ÖVER HUR SKOGEN KAN BLI MER TILLGÄNGLIG.** Som skogsägare är du skyldig enligt Skogsvårdslagen att skydda stigar och leder. Men om du vill locka fler besökare till skogen kan du också ställa i ordning en enkel parkeringsplats och sätta upp en skylt vid närmaste busshållplats. Vill du öka tillgängligheten ytterligare kan du söka bidrag för att handikappanpassa stigar och leder.
- 2. LÄR KÄNNA DINA BESÖKARE.** Hur skogsbruket kan behöva anpassas beror mycket på vilka det är som rör sig i skogen. Är det mountainbike-cyklister, orienterare, ryttare, skidåkare eller hundägare? Lär känna dem som besöker din skog och låt dem gärna vara med och tycka till om skogsskötseln, då ökar engagemanget och intresset för skogen.
- 3. TÄNK PÅ VARIATIONEN.** Vilken skog som besökare uppskattar mest varierar från person till person, men många besökare uppskattar också att få variation längs skogspromenaden. En tät granskog är effektfull att kliva in i när man just vandrat genom en ljus lövskog, och tvärtom.
- 4. PLANERA OCKSÅ FÖR PAUSEN.** Skogens besökare vill såklart röra sig, men en viktig del i att skapa en besöksvänlig skog är också att inbjuda till paus. Se ut en fin utsiktspunkt eller annan vacker plats och ställ upp en enkel bänk, och kanske ett bord för kaffetermosen.
- 5. INFORMATION ÄR A OCH O.** Genom att sätta upp några skyltar där du berättar för besökarna vad det är för skog de klivit in i och vad som finns att upptäcka ökar du besöksvärdet ordentligt. Du får också en chans att styra friluftslivet – och minska eventuella negativa effekter – om du har tydlig information om fikaplatser, nedskräpning, eldning och annat som rör allemansrätten.



## 5 tips för bra samverkan i skogen

I den svenska skogen ska många intressen mötas och samsas, något du som skogsägare behöver ta hänsyn till i din planering. Här är fem tips för en bra samverkan i skogen:

- 
- 1. INFORMERA OM STÖRRE PLANERADE ÅTGÄRDER.** Genom att informera inför planerade arbeten i områden där många människor rör sig kan du ofta undvika onödiga konflikter.
  - 2. BJUD IN TILL DELAKTIGHET OCH DIALOG I GOD TID.** Om din skogsmark är välbesökt är det bra, och i vissa fall nödvändigt, att involvera dem som rör sig i skogen inför större åtgärder.
  - 3. TRÄFFAS GÄRNA UTE I SKOGEN.** Det blir ofta lättare att diskutera när man är på plats tillsammans. Låt till exempel närboende markera ut träd de vill ha kvar.
  - 4. DOKUMENTERA VAD NI KOMMER ÖVERENS OM.** Då minskar du risken för diskussioner i efterhand.
  - 5. FUNDERA ÖVER OM ETT ARRENDEAVTAL KAN BEHÖVAS.** Om du har naturturismföretag eller andra intressenter som är mycket aktiva på din mark kan det vara bra att formalisera deras markanvändning genom ett arrendeavtal.



Vi finns där din  
skog finns

---

KONTAKTA OSS

**0771-22 00 44**

skogssallskapet.se



@skogssallskapet



Skogssällskapet